

PEP-3 Psychoeducational Profile – Third Edition

Bedömning av färdigheter och beteenden hos barn med autism

Anneli Hård

PEP-3 är ett bedömningsinstrument som är utarbetat inom TEACCH-programmet (Treatment and Education of Autism and Communication handicapped CHildren). Det används för att ge föräldrar och personal till barn med autism information om barnets förmågor och sätt att lära inom olika utvecklingsområden. Det är ett bra underlag för en individuell planering. PEP-3 kan även användas för barn med andra kommunikativa funktionsnedsättningar.

Barn och personer med autism har ofta en ojämn begåvning, oberoende av om de har en intellektuell funktionsnedsättning eller inte. Tidigare ansågs barn med autism vara "otestbara". Det berodde ofta på att de test som användes inte var anpassade utifrån barn som var icke-verbala, hade begränsad förmåga till uppmärksamhet och fokus samt som inte klarade av en formell testsituation. Redan på 1970-talet uppmärksammades inom TEACCH-verksamheten behovet av att anpassa testerna. De hade klinisk erfarenhet av att det gick att bedöma färdigheter hos barn med autism på ett tillfredställande sätt om testuppgifterna presenterades och anpassades efter barnets utvecklingsnivå. Därför utarbetades PEP (1979) och därefter PEP-R (1990). PEP-3 (2005) är en omarbetad och förbättrad version av PEP-R och är utvecklat av Eric Schopler, Robert J. Reichler, Margaret D. Lansing och Lee M. Marcus i samarbete med Division TEACCH.

Det finns en mängd forskning som pekar på betydelsen av tidiga insatser för barn med autism. Tidiga insatser med stödåtgärder som är individuellt anpassade och välplanerade är grunden för att hjälpa barnet att utvecklas. PEP-3 kan användas för att hitta rätt nivå på dessa eftersom det är utvecklat för att bedöma förmågor och färdigheter inom flera olika områden. Bedömningens utformning gör det möjligt att få en bild av barnets utvecklingsmönster och förmågor. Den är därmed en bra grund för en pedagogisk planering.

PEP-3 är "autismvänlig" eftersom det finns en flexibilitet i genomförandet och det finns uppgifter på många utvecklingsnivåer för att fånga den ojämna utvecklingsnivån. Bedömningen kan anpassas tidsmässigt och det ingår många icke-verbala uppgifter vilket gör det möjligt för många barn att lyckas. Språklig förmåga som kan vara svår för många barn med autism bedöms separat. Uppgifterna är utformade för barn i förskolan, förskoleklass och tidiga skolåren. Materialet består av leksaker och inlärningsmaterial som ofta är konkret och intressant för barn. Där finns alltid något som kan väcka intresse hos barnet. Uppgifterna som ingår i bedömningen kan lätt föras över som underlag för en pedagogisk planering och användas direkt i det pedagogiska arbetet. De kan även ge idéer om mål och anpassningar samt vara ett underlag för att samordna arbetet mellan hem och förskola. PEP-3 är normerat för barn mellan 2 år och 7,5 år. Barn äldre än 7,5 år kan genomföra bedömningen om den kognitiva förmågan ligger mellan 2 och 7,5 år.

PEP-3 är uppdelad i två huvuddelar; en utvecklingsbedömning och en observationsdel. I observationsdelen tittar man på barnets beteende. Det ingår även en rapport från vårdnadshavare som ska vävas in i testresultatet. Utvecklingsbedömningen är en formell bedömning där testledaren följer en manual och resultatet är standardiserat. Utvecklingsbedömningen ger resultat inom två sammanvägda områden; kommunikation och motorik. Inom dessa två områden ingår sex delområden; *kognitiv verbal/preverbal, expressivt språk, receptivt språk, finmotorik, grovmotorik och visuell motorisk imitation*. Det är uppgifter där testledaren arbetar tillsammans med barnet. Svårigheterna på uppgifter varierar från 6 månader till 81 månader. Resultatet redovisas i en visuell graf.

Förutom att PEP-3 ger en utvecklingsprofil inom de olika områdena belyser den även färdigheter som är på väg att utvecklas. Det är skillnaden mot andra test där det enbart framgår vad barnet kan eller inte kan. Genomförandet av uppgifterna i PEP-3 bedöms utifrån en 3 gradig skala; *klaras (2), på väg (1)* och *klaras ej (0)*. För att en uppgift ska bedömas som *klaras (2)* ska barnet göra uppgiften själv utan demonstration. *På väg (1)* innebär att barnet inte helt och hållet förstår hur uppgiften ska lösas men har viss kunskap om hur det ska gå till. Barnet kan behöva en demonstration av testledaren eller behöver visst stöd för att lyckas. På så sätt upplever barnet oftast inte att det misslyckas. Det leder till minskad frustration och gör att samarbetet mellan testledare och barn blir bättre. Genom testledarens (och testsituationens) lyhördhet och följsamhet upplever barnen ofta testsituationen som en rolig och spännande lekstund.

I bedömningen ingår även fyra delområden som mäter avvikande beteende; *affektivt uttrycksätt, social reciprocitet, karakteristiska motoriska och verbala beteenden*. Det ingår även en mer informell bedömning där syftet är att samla information om hur barnet lär sig, om vilka styrkor barnet har och vilka lärandestrategier som kan användas.

En grundläggande del inom TEACCH är att involvera föräldrar. I PEP-3 är vårdnadshavarens rapport en viktig del i bedömningen. Föräldrar är experter på sitt eget barn, de har följt barnet under hela dess utveckling och ser barnet i flera miljöer och sammanhang vilket ger värdefull information. Vårdnadshavarnas rapport innehåller skattningar av problembeteenden, adaptivt beteende och personlig ADL. Där finns också en del där de skattar barnets utvecklingsnivå inom ett flertal områden samt bedömer graden av problem utifrån olika diagnoser. Det ger information om hur föräldern ser på sitt barn, vilket kan underlätta vid presentation av resultatet. Det kan även ge information om hur vårdnadshavaren uppfattar barnets diagnos och hur mycket det påverkar barnets vardag.

I PEP-3 har de olika delarna i bedömningen reviderats för att återspegla aktuell forskning inom sociala och kommunikativa områden samt karakteristiska beteende vid autism. En del uppgifter är förändrande gällande material eller genomförande jämfört med PEP-R. Nya uppgifter och delar har lagts till och föråldrade har tagits bort. Det är en ny manual och nya bedömningsformulär. Kritiken mot PEP-R var att det inte byggde på tillräckligt tillförlitliga data bakom standardiseringen. I PEP-3 är det normativa urvalet större både utifrån barn med autism och från en jämförelsegrupp av barn utan autism. I PEP-3 används kvantitativa mått som 2, 1, 0 och där varje poäng är tydligt definierat. Även beteendebedömningens poäng har kvantifierats, vilket gör statistiska jämförelser mer exakta. Det underlättar även utvärdering över tid. Samtidigt har flexibiliteten i de tidigare PEP-bedömningarna bibehållits. En annan förändring från PEP-R är att vårdnadshavarnas rapport tar en större del och är inkluderad i bedömningen.

PEP- 3 genomförs i en ”en-till-en” situation i en miljö som har minimalt med distraktioner. Bedömningen tar cirka 45–90 minuter och genomförs vanligen vid ett och samma tillfälle med korta pauser. Det är dock viktigt att utgå från de behov som barnet har. Om det behövs kan man dela upp bedömningen i fler kortare sessioner vid olika tillfällen. Det finns ett färdigt material-kit att köpa. Det innehåller i stort sett alla leksaker och material som behövs för att genomföra bedömningen. Svarshäften, formulär, bilderbok, testledarens bedömnings-och summeringshäfte samt guide till administration av uppgifterna är översatt till svenska och ingår i PEP-3 utbildningen. PEP-3 manualen finns i nuläget bara på engelska.

För att genomföra och administrera PEP-3 bör man ha erfarenhet av att arbeta med små barn. Det är också bra om man har någon utbildning i bedömning och/eller testning. Det rekommenderas att utföra och administrera PEP-3 minst tre gånger tillsammans med en erfaren användare innan man utför den självständigt.

Referenser

Schopler, Lansing, Reichler & Marcus (2005). Psychoeducational Profile Third Edition (PEP-3), Pro-Ed, USA.

Anneli Hård är specialpedagog på centrala barn-och elevhälsan i Tomelilla efter att under många arbetat med barn och ungdomar med autism på barn och ungdomshabiliteringen i Skåne. Hon är också kursledare på utbildningen om PEP-3.

Pedagogiskt Perspektiv AB, Stockholm 2019